

NÁZEV:	ÚZEMNÍ STUDIE HVOZDNÁ - systém zeleně	Ing. Ondřej Remeš Nové domky 131, Dolní Životice 747 56 Gsm: 774 153 877, IČ: 753 511 53 remes.ondrej@typha.cz	
KAT. ÚZEMÍ:	HVOZDNÁ (650315)	ZODP. PROJEKTANT:	ING. D. MIKOLÁŠEK
OBEC:	HVOZDNÁ	PROJEKTANT:	ING. R. KVASNICA
KRAJ:	ZLÍNSKÝ KRAJ		ING. O. REMEŠ
INVESTOR:	OBEC HVOZDNÁ		MGR. J. BIOLEK
OBSAH:	STAV SYSTÉMU SÍDELNÍ ZELENĚ AKTUALIZACE (NÁVRH) SYSTÉMU ZELENĚ	ČÍSLO ZAKÁZKY:	2015-85-7
		DATUM:	DUBEN 2016
		PARÉ:	
PŘÍLOHA:	A – TEXTOVÁ ČÁST		

Obsah

1. Identifikační údaje.....	3
2. Úvod a cíle studie.....	5
3. Metodika zpracování studie.....	6
3.1 Sídlní zeleň.....	7
3.1.1 Funkčně - kompoziční jednotky sídlní zeleně s hlavní funkcí zeleně.....	7
3.1.3 Popis funkčně-kompozičních jednotek sídlní zeleně.....	7
3.1.4 Hodnocené atributy sídlní zeleně.....	9
3.2 Krajinná zeleň.....	10
3.2.1 Funkčně-kompoziční jednotky krajinné zeleně.....	10
3.2.2 Popis vybraných funkčně-kompozičních jednotek krajinné zeleně	10
3.2.3 Hodnocené atributy krajinné zeleně.....	11
4. Základní charakteristika území.....	12
5. Stav systému sídlní zeleně.....	17
5.1 Současný stav systému zeleně.....	17
5.1.1 Hodnocení stability FKJZ.....	18
5.1.2 Hodnocení stability krajinných typů FKJZ.....	20
5.1.3 Hodnocení stability celého systému sídlní zeleně.....	22
5.2 Střety v zájmu a disproporce v nárocích.....	23
5.3 Analýza silných a slabých stránek současného systému zeleně.....	23
6. Porovnání původního stavu s návrhem plánu společných zařízení KPÚ.....	23
7. Návrh rozvoje systému zeleně.....	24
7.1 Na úrovni základních ploch.....	24
7.1.2 Návrh nových ploch s uvedením funkčně-kompoziční jednotkou.....	24
7.2 Na úrovni systému zeleně (Vymezení os).....	24
8. Fotodokumentace.....	25

**1.
Id
e
nt
i
fi
k
ační
úd
a
je**

Název akce:	ÚZEMNÍ STUDIE HVOZDNÁ – systém zeleně
Popis:	<i>Studie systému sídelní zeleně obce Hvozdná je strategický a koncepční dokument rozvoje veškerých ploch zeleně této obce, který eviduje, hodnotí a navrhuje obnovu a tvorbu zeleně s hlavním cílem zajistit zlepšení kvality prostředí obce s a jeho stability.</i>
Katastrální území:	Hvozdná (650315)
Zadavatel:	Obec Hvozdná Hlavní 210 763 10 Hvozdná IČ: 00283991
Zpracovatel:	Ing. Ondřej Remeš Nové domky 131 747 56 Dolní Životice IČ: 753 511 53
Autorizoval:	Ing. David Mikolášek Sadová 336 664 43 Želešice autorizovaný architekt pro obory krajinářská architektura a ÚSES č. autorizace: 2024
Datum zpracování:	23. listopadu 2015
Zadání:	<u>1.Úvod</u> Územní studie bude zpracována jako podklad pro realizace akce „Aktualizace systému zeleně obce Hvozdná“. Studie bude řešena v souladu s Územním plánem Hvozdná, který nabyt účinnosti dne 16. 7. 2009. Obec požádala o pořízení územní studie dopisem ze dne 6. 10. 2015.
	<u>2. Vymezení a popis řešeného území</u> Řešeným územím jsou plochy intravilánové i extravilánové zeleně na celém správním území obce Hvozdná vymezené katastrálním územím Hvozdná.
	<u>3. Cíl a účel studie</u> Jedná se o koncepční dokument týkající se ploch zeleně v obci Hvozdná. Má za úkol zhodnotit a zaevidovat současný stav zeleně v obci a navrhnout její obnovu s cílem zajistit zlepšení kvality prostředí a ekologické stability.

4. Požadavky na řešení – obsah studie

- Porovnání původního stavu s návrhem plánu společných zařízení KPÚ
- Vymezení pozemků zeleně, které budou převedeny do vlastnictví obce Hvozdná
- Digitalizace plánu systému zeleně
- Posouzení stavu jednotlivých ploch intravilánové i extravilánové zeleně
- Stanovení opatření či doporučení zahrnout do plánu péče a priority akce.

6. Požadavky na rozsah dokumentace

Územní studie bude obsahovat:

- Textovou část
- Tabelární část
- Grafickou část – celková situace rozložení zeleně a její stav na celém katastrálním území a popis její kvality – další výkresy dle potřeby

Podklady pro zpracování jsou k dispozici na <http://www.juap-zk.cz>

V průběhu zpracování budou dle potřeby svolána pracovní jednání.

Dokumentace bude opatřena autorizačním razítkem a podpisem autorizovaného projektanta.

Dokumentace bude odevzdána ve 3 vyhotoveních a 1x v digitální podobě na CD.

Zdroj:

Magistrát města Zlína, oddělení prostorového plánování, středisko územního plánování, říjen 2015

2. Úvod a cíle studie

Studie systému sídelní zeleně obce Hvozdná je strategický a koncepční dokument rozvoje veškerých ploch zeleně této obce, který eviduje, hodnotí a navrhuje obnovu a tvorbu zeleně s hlavním cílem zajistit zlepšení kvality prostředí obce a jeho ekologické stability. Za tímto účelem je zezeň v sídle navrhována jako funkčně a prostorově spojitý systém ploch zeleně, vodních prvků a zastavitelných ploch v návaznosti na zezeň v krajině.

Studie kategorizuje veškeré plochy zeleně na katastru obce dle funkčního, plošného a prostorového významu a dle jejich kvality. Na základě rozboru zeleně sídla studie doporučuje regulativy pro jednotlivé kategorie, dělí plochy do intenzitních tříd údržby, stanovuje rámcové zásady rozvoje a údržby. Dále navrhuje etapizaci revitalizace, realizace a dalších úprav zeleně. Studie také funguje jako odborný podklad pro postupy územního plánování, pro projekční a realizační činnost obce i pro správu (ochranu a údržbu) zeleně na jejím území. V případě potřeby studie specifikuje podobu vegetačních úprav a vybavenost ploch (AOPK ČR, 2015).

Konkrétním cílem studie je kritické zhodnocení současného stavu systému zeleně obce Hvozdná a jeho základních stavebních jednotek s následným návrhem:

- a. rozvoje systému zeleně na úrovni základních ploch (principy stabilizace, návrh na změnu funkčně-kompozičních jednotek, návrh nových ploch s uvedením funkčně-kompozičních jednotek),
- b. rozvoje systému zeleně na úrovni systému zeleně (návrh nových rozvojových os, návrh změn (aktualizace) stávajících nefunkčních vazeb, návaznost systému na okolní krajinu).

3. Metodika zpracování studie

Sídelní zeleň můžeme definovat jako soubor ploch, jejichž hlavní využití je vázáno přímo na zeleň (resp. vegetační prvky), nebo v nichž je zeleň důležitým doplňkovým prvkem k hlavnímu využití těchto ploch. Sídelní zeleň se vyznačuje v zastavěném území, zastavitelných plochách a případně nezastavěném území v bezprostřední vazbě na zastavěné území a zastavitelné plochy. Prostorovým a funkčním uspořádáním stávajících a navržených ploch sídelní zeleně do pokud možno spojitě sítě vzniká systém sídelní zeleně. Základní skladební jednotkou studie je tzv. funkčně-kompoziční jednotka zeleně (FKJZ). Jedná se o prostorovou jednotku, která je vymežována z hlediska kompozičního (role v prostorovém uspořádání sídla) a funkčního (upřesnění hlavní funkce plochy zeleně, např. park, hřbitov, zeleň dopravních staveb). Kategorizace zeleně (dle FKJZ) je podkladem pro bilanci současného a navrhovaného stavu zeleně. Pro jednotlivé FKJZ se stanovují společné rámcové zásady jejich rozvoje a údržby (AOPK ČR, 2015).

Za účelem zhodnocení jednotlivých FKJZ obce Hvozdná byla použita metodika Šimka a kol. (2011), jež byla částečně revidována a rozšířena pro účely této studie.

Hlavní funkčně-kompoziční prvky nezastavitelných území byly rozlišeny jako:

- sídelní zeleň
- krajinná zeleň
- zemědělsky obhospodařovaná půda
- významné kompoziční detaily

přičemž další členění specifikují následující podkapitoly.

Protože potenciálními nositeli ekologické stability vůči všem známým rušivým vlivům jsou přirozené ekosystémy, je při hodnocení ekologické stability krajiny (a potažmo sídla) nejsprávnější a nejschůdnější vycházet z výzkumu ekosystémů. Ekosystémy je k tomuto účelu zapotřebí vymežit jako relativně nedělitelné, ekologicky homogenní skladebné prvky krajiny, kterým v našem případě hodnocení systému sídelní zeleně odpovídají funkčně-kompozičním jednotkám zeleně (FKJZ). Celková ekologická stabilita systému sídelní zeleně Hvozdné byla hodnocena také na základě ekosystémového přístupu. V tomto přístupu platí, že podstata stability systému není v jeho neměnném stavu, ale v jeho schopnosti udržovat vlastní dynamickou rovnováhu prostřednictvím vnitřních procesů bez podstatných změn vlastní struktury nebo se vracet do výchozího rovnovážného stavu. Ekologická stabilita ekosystému tak můžeme chápat jako převrácenou hodnotou ke vkladům lidské práce nezbytné na jeho udržení a regulaci (Míchal, 1994).

Dle ekosystémového přístupu však nelze čistě sumarizovat příslušné dílčí výstupy a generalizovat jejich souhrn, ale je třeba nahlížet na systém sídelní zeleně jako na celek. Na druhou stranu v celém krajinném ekosystému může probíhat nerozpoznatelné množství vztahů, proto je důležité zkoumat tyto interakce na tzv. integračních plochách, na nichž lze sledovat chování souboru složitých prvků systému. Hlavním rysem tohoto výzkumu je fakt, že veškeré zkoumání je fragmentární, proto je nutné provést na závěr syntézu výstupů (Naess, 1993).

Po systematickém sloučení jednotlivých výstupů následuje návrh doporučení a regulativů, které by měly být v budoucí péči o systém sídelní zeleně zohledněny. V rámci návrhové části jsou brány v potaz také základní principy systému sídelní zeleně. Jedná se o principy:

- ekologické stability
- konektivity
- komplementarity
- veřejného a komunitního zájmu.

Princip konektivity je zajištěn propojením významných ploch krajinné zeleně (les, trvalé travní porosty) prostřednictvím liniových prvků s plochami sídelní zeleně. Dále by měla konektivita systému sídelní zeleně fungovat také v samotné obci, pomocí stromořadí, nábřeží a dalších liniových prvků, což je zohledněno v případě hlavních a vedlejších os sídelní zeleně. Princip komplementarity funguje na základě interakce ploch zeleně a zastavěných prostor v sídle, respektive ploch s vysokou ekologickou stabilitou a naopak nízkou ekologickou stabilitou v extravilánu obce. Platí, že čím více zastavěných ploch, tím více by měly prostorově a funkčně kompenzovány plochami zeleně. Jako poslední je uváděn princip veřejného a komunitního zájmu, který bere v potaz názor veřejnosti a zájem místní komunity na charakteru budoucího systému sídelní zeleně.

3. 1 Sidelní zeleň

Pro podrobnější upřesnění funkční a kompoziční stránky je dále používán výraz „funkčně-kompoziční jednotka zeleně“ (FKJZ).

3.1.1 Funkčně - kompoziční jednotky sídelní zeleně s hlavní funkcí zeleně

P	park
U	parkově upravená plocha
O	ostatní zeleň
R	rekreační zeleň
T	ochranná zeleň
N	nábřeží
H	hřbitov
ST	stromořadí

3.1.2 Funkčně-kompoziční jednotky sídelní zeleně s doplňkovou funkcí zeleně

ZB	zeleň obytných souborů
ZK	zeleň kulturních a školních zařízení
ZZ	zeleň zdravotnických zařízení
ZS	zeleň sportovních areálů
ZD	zeleň dopravních staveb
ZC	zeleň ostatní občanské vybavenosti
ZV	zeleň vodotečí a vodních ploch
ZP	zeleň průmyslových areálů

3.1.3 Popis funkčně-kompozičních jednotek sídelní zeleně

Park (P)

Souvislá upravená plocha, na které plošná a prostorová struktura vegetačních prvků odpovídá potřebám pro plnohodnotný odpočinek. Jedná se převážně o objekty zahradní architektury. Jejich hlavní funkcí je harmonizace biologických a urbanistických prvků městského prostoru, popřípadě poskytují prostor pro aktivní trávení volného času (doplnění mobiliářem, herními prvky). Skladba vegetačních prvků, dosahovaná intenzita péče, možnost rozvinutí programového řešení a kompozice činí z tohoto funkčního typu nejvýznamnější kompoziční celek krajinářské architektury.

Parkově upravená plocha (U)

Menší parkově upravené plochy, u kterých převažuje dekorativní (prostorotvorná, doplňující) funkce. Na rozdíl od parků tyto plochy neposkytují možnost plnohodnotného prostředí pro odpočinek a možnost všestranně rozvíjet kompozici a program plochy. Jejich prostorová skladba vytváří mozaiku drobných ploch, která významně ovlivňuje upravenost a specifický charakter zeleně celého sídla.

Ostatní zeleň (O)

Často malé, neupravené plochy, stavební proluky mezi domy a dalšími plochami občanské vybavenosti, volně přístupné, bez současné údržby. Charakteristickým znakem jsou spontánně vzniklé porosty (dřevin i bylin).

Rekreační zeleň (R)

Rekreační zeleň může mít odlišný charakter. Tato FKJZ může být jednak lokalizována v silně urbanizovaném prostředí, kde představuje značný rozvojový potenciál. V druhém případě se jedná o plochy u zařízení hromadné rekreace se sezónním, časově omezeným přístupem (např. koupaliště) nebo přístupné plochy celoročně využívané, především na okrajích intravilánu s občanskou vybaveností.

Ochranná zeleň (T)

Plocha účelové zeleně zaměřená na snížení negativních vlivů různých provozů a zařízení. Vegetace plní funkci nejčastěji ochranné clony (psychohygienická bariéra, zakončení dálkových pohledů, protihluková clona apod.) Při multifunkčnosti tohoto typu zeleně je nutno zvažovat priority funkcí a následnou integraci do FKJZ.

Nábřeží (N)

Plochy vegetace podél vodních toků, převážně přirozeného charakteru, volně přístupné. Uvnitř města tvoří významný skladebný prvek systému zeleně. Plošná a prostorová struktura umožňuje zčásti rozvoj rekreačních a sportovních aktivit (např. naučné a vycházkové trasy, dětská hřiště). Dominantou prostoru je spolu s vegetací tekoucí řeka.

Hřbitov (H)

Plocha účelového zařízení, které svým charakterem patří do soustavy sídelní zeleně. Vysoký podíl liniové zeleně, nové řešení dílčích částí nutno vždy rozvíjet individuálně s řešeným programem.

Stromořadí (ST)

Tato FKJZ zahrnuje uliční stromořadí v intravilánu města, silniční stromořadí v extravilánu i historická stromořadí s kompozičním významem bez ohledu na dřevinnou skladbu. Dřeviny nejsou uspořádány v porostech a nejsou vyvinuta další patra ve vertikální struktuře prvků.

Zeleň obytných souborů (ZB)

Plochy vegetace soustředěné okolo bytové zástavby, bezprostředně navazující na zástavbu s určením k využívání obyvatel sídlišť. Specifičnost ploch je dána přítomností charakteristické vybavenosti – dětská hřiště, pískoviště, ale i plochy určené k hospodářskému využívání bloků (klepače, sušáky).

Zeleň kulturních a školních zařízení (ZK)

Převážně vyhraněná, místy oplocená zeleň s omezeným přístupem, náležící k areálům všech typů škol, domovů dětí a mládeže, dětských domovů, církevních objektů, knihoven a jiných kulturních zařízení. Plochy většinou vytvářejí nezbytné zázemí konkrétního zařízení.

Zeleň zdravotnických zařízení (ZZ)

Vyhraněná, převážně oplocená zeleň s omezeným přístupem, náležící k areálům vyšší vybavenosti (např. nemocnice). Jedná se o parkově upravené plochy zeleně, s pravidelnou údržbou.

Zeleň sportovních areálů (ZS)

Plochy zeleně uvnitř sportovních areálů s upraveným režimem přístupnosti, převážně oplocené, náležící k vyšší vybavenosti (např. stadiony, fotbalová hřiště, tenisové kurty). Zeleň je většinou ve formě parkově upravených ploch, pravidelně udržovaných. Jedná se i o minimální plochy zeleně podél obvodu hřiště.

Zeleň dopravních staveb (ZD)

Převážně liniové plochy zeleně bezprostředně navazující na komunikace a dopravní stavby. Plochy dělicích pásů, prostory křižovek a mimoúrovňových dopravních systémů, zelené pásy mezi komunikací a chodníkem, svahy podél silnic.

Zeleň občanské vybavenosti (ZC)

FKJZ zahrnující dvě částečně odlišné skupiny ploch. V první řadě se jedná o drobné plochy v okolí budov občanské vybavenosti, které nemají charakter parkově upravených ploch (funkce je podřízena charakteru vybavenosti). Patří sem také plochy často rozsáhlých areálů se zbytkovými plochami vegetace, v nichž se provozují služby obyvatelům (nikoliv průmyslová zařízení).

Zeleň vodotečí a vodních ploch (ZV)

Velmi významný FKJZ z hlediska prostorové stability a utváření ekologických vazeb v území. Jedná se o vegetační doprovody malých vodních toků (i příležitostných kapilár). Tyto vegetační doprovody mají lineární charakter utváření a velmi odlišnou prostorovou stratifikaci. Tato FKJZ je často součástí rozvojových os systému zeleně s vysokými nároky na postupnou stabilizaci. Patří sem i úpravy vázané na vodní plochy.

Zeleň průmyslových zařízení (ZP)

Vyhraněné, převážně oplocené plochy zeleně s omezeným přístupem, náležící k výrobním zařízením, průmyslovým a zemědělským areálům. Jedná se spíše o neudržovanou zeleň, tvořící bariéru mezi zařízeními a dalšími objekty.

3.1.4 Hodnocené atributy sídelní zeleněVhodnost druhového složení vegetace

- 1 vyhovuje charakteru FKJZ a stanovištním podmínkám
- 2 vyhovuje ne zcela FKJZ, neohrožuje stabilitu plochy, ale vyžaduje úpravu (částečná výměna druhů, obohacení druhové skladby)
- 3 nevyhovuje charakteru FKJZ nebo stanovištním podmínkám, zásadním způsobem ohrožuje stabilitu plochy, většinou chybí v porostní struktuře kosterní druhy dřevin, je třeba změnit celou skladbu, vysadit nové druhy

Prostorová struktura vegetačních prvků

- 1 odpovídá FKJZ
- 2 odpovídá ne zcela FKJZ, je nutno zasáhnout do stratifikace porostu, částečně změnit skladbu vegetačních prvků nebo prostor (např. odclonit, otevřít, prosvětlit)
- 3 prostorovou strukturu je třeba znovu vytvořit, stávající struktura je zcela nevhodná

Pěstební a zdravotní stav dřevin

- 1 je vyhovující, zaručuje dlouhodobou existenci FKJZ na lokalitě
- 2 u části vegetačních prvků na ploše je nutný zásah, pěstební stav mírně zanedbaný, nutná dílčí pěstební opatření (např. částečné zmlazení, ojedinělé probírky), u výsadeb nutná výchovná opatření
- 3 u většiny vegetačních prvků, které jsou nositeli prostorové stability, nutný aktuální (jednorázový nebo postupný) zásah (např. celkové probírky, asanace, speciální ošetření většího počtu jedinců, obnova bylinného krytu)

Doplňky a vybavenost

- 1 vyhovující, jsou v dobrém a dostatečném stavu
- 2 nedostatečné nebo přestávají plnit svoji funkci, je potřeba postupná obnova
- 3 schází nebo neplní svoji funkci (jsou v rozpadu), neodpovídají charakteru FKJZ
- NN není a není nutné

Režim návštěvnosti (přístupnost)

- P** veřejnosti přístupná plocha bez omezení
O časově omezený přístup na plochu
V vyhrazená plocha

Stabilita

- S** stabilní
N nestabilní

3.2 Krajinná zeleně

Termínem krajinná zeleně jsou označeny základní plochy s převažující ekologickou a krajinotvornou funkcí ve volné krajině. Tvoří ji převážně lesy, rozptýlená zeleně (vegetační prvky rostoucí mimo les) - skupiny stromů, keřů a trvalých travních porostů na terénních nerovnostech, mezích, remízích, stržích, v břehových hranách vodních toků, v litorálním pásu vodních nádrží, sekundární sukcesní stadia v dotěžených prostorech, lomech, pískovnách apod. Plochy krajinné zeleně slouží pro zachování a obnovu přírodních a krajinných hodnot území. Rozvoj těchto ploch zajišťují především přírodní mechanismy sukcese a nasycování společenstev (Kučera, 2003).

3.2.1 Funkčně-kompoziční jednotky krajinné zeleně

Ekologicky stabilní prvky

- KM** prameniště
- KV** vyvinutá niva, litorál
- KY** květnaté louky
- KZ** lesní klimaxová společenstva

Plochy zeleně s rekreací

- KR** plochy zeleně s rekreací v přírodním prostředí

Prostorotvorné prvky

- KN** vegetace pohledově exponovaných potočních niv
- KI** plochy integrovaných krajinných stop

Prvky pro biotechnickou stabilizaci

- KE** vegetace svahů (eroze, sesuvy, strže, sutě)
- KA** vegetace plošin (retardace, akumulace)

Lada a prvky ve vývoji

- KX** subxerofytní lada
- KU** urbánní lada

Plochy pro produkci

- KS** extenzivní staré sady
- KL** porosty mimo lesní půdní fond, pastviny
- KO** intenzivní sady
- KZO** zahrádkářské osady

3.2.2 Popis vybraných funkčně-kompozičních jednotek krajinné zeleně

Prameniště (KM)

Vegetační doprovod zamokřených a mokřých biotopů. Dřevinné porosty nebo travní porosty (zamokřené louky), většinou bez hospodářského využití. Vždy jsou významným refugiem ohrožených druhů rostlin, hmyzu, obojživelníků a plazů.

Vyvinutá niva, litorál (KV)

Vegetační pás na hranici mezi vodními a terestrickými ekosystémy. Je tvořen dřevinami, bylinami a trvalými travními biomy. Efekt ekotonu v litorálním pásmu při kolísavé hladině vody vyvolává vysokou druhovou rozmanitost. Vybrané vegetační objekty tohoto funkčního typu jsou začleněny do ÚSES jako biokoridory nebo interakční prvky zamokřených a mokřých hydrických řad.

Květnaté louky (KY)

Plochy, na nichž extenzivní využívání (zpravidla pro zemědělskou malovýrobu) přetrvávalo až do současnosti a umožnilo vývoj travnato-bylinných společenstev, která nesou znaky sukcesního klimaxu. Další existence vzácných a ekologicky stabilních ekosystémů je však vázána na řadu lidských vlivů (kosení, sklizeň sena, pastva, atd.). V travním porostu vysoký podíl dvouděložných bylin, nízký podíl kulturních druhů trav. Typickým znakem krajinného rázu jsou solitérní dřeviny.

Zeleň krajinná s rekreační funkcí (KR)

Většinou plochy trvalých travních porostů, doprovázené rozptýleným dřevinným porostem. Travnatá lada nebo zamokřené louky jsou většinou bez hospodářského využití a stávají se často biotopem ohrožených druhů rostlin. Jsou využívány např. jako pláže pro koupání, dětské a letní tábory, přírodní hřiště, tábořiště, kempinky apod. Souvislé plochy zeleně ve volné krajině, slouží ve zvýšené míře oddechu, rekreaci, pobytu v přírodě. Tomuto cíli je podřízeno i vybavení ploch stavebními objekty.

Vegetace pohledově exponovaných potočních niv (KN)

Břehové porosty potoků, které svým krajinným významem často překračují význam vlastní vodoteče nebo potoční nivy. Zejména v zemědělsky intenzivně využívaném území mají širší krajinný význam.

Plochy integrovaných krajinných stop (KI)

Liniové porosty dřevin, trav a bylin, v nichž dochází ke splynutí více významných krajinných funkcí (např. doprovodné porosty vodního toku s cestou, turistickou značkou, zpravidla s cyklistickou stezkou).

Vegetace svahů (KE)

Vegetační plochy a linie, které zůstaly zachovány v zemědělsky využívaném území - protierozní meze, kamenice, hrázky a další terénní tvary s vegetačními prvky, které slouží k úpravě hydrického režimu svahu a k rozptylování soustředěného odtoku vody. Mimo tyto základní funkce mají i krajinnou a ekologickou funkci, jsou refugiem hmyzu, ptactva. Z hlediska vegetace se často jedná o plochy ve vývoji.

Vegetace plošin (KA)

Vegetační prvky na plochách, které nemají mimořádný ekologický nebo prostorotvorný význam - jejich hlavní funkce spočívá v obecně uznávaném přínosu dřevinných porostů v zemědělsky využívané krajině (zejména pro stabilizaci akumulčních, retardačních a retenčních vlastností území).

Subxerofytní lada (KX)

Plochy se stopami hospodářského využívání bývají refugii původně a přirozeně nedřevinných ekosystémů. Extenzivní využívání a absence antropických zásahů v současnosti zpravidla vede k vytvoření travnato-bylinných společenstev se zřetelnými znaky sukcese v kořistnické potravní síti. Většinou jde o velmi cenné typy ekosystémů, reliktu stepních lad a opuštěných květnatých sadů.

3.2.3 Hodnocené atributy krajinné zeleněVhodnost druhového složení vegetace

- 1 vyhovuje charakteru FKJZ a stanovištním podmínkám
- 2 vyhovuje ne zcela FKJZ, neohrožuje stabilitu plochy, ale vyžaduje úpravu (částečná výměna druhů, obohacení druhové skladby)
- 3 nevyhovuje charakteru FKJZ nebo stanovištním podmínkám, zásadním způsobem ohrožuje stabilitu plochy, většinou chybí v porostní struktuře kosterní druhy dřevin, je třeba změnit celou skladbu, vysadit nové druhy

Prostorová struktura vegetačních prvků

- 1 odpovídá FKJZ
- 2 odpovídá ne zcela FKJZ, je nutno zasáhnout do stratifikace porostu, částečně změnit skladbu vegetačních prvků nebo prostor (např. odclonit, otevřít, prosvětlit)
- 3 prostorovou strukturu je třeba znovu vytvořit, stávající struktura je zcela nevhodná

Pěstební a zdravotní stav dřevin

- 1 je vyhovující, zaručuje dlouhodobou existenci FKJZ na lokalitě
- 2 u části vegetačních prvků na ploše je nutný zásah, pěstební stav mírně zanedbaný, nutná dílčí pěstební opatření (např. částečné zmlazení, ojedinělé probírky), u výsadeb nutná výchovná opatření
- 3 u většiny vegetačních prvků, které jsou nositeli prostorové stability, nutný aktuální (jednorázový nebo postupný) zásah (např. celkové probírky, asanace, speciální ošetření většího počtu jedinců, obnova bylinného krytu)

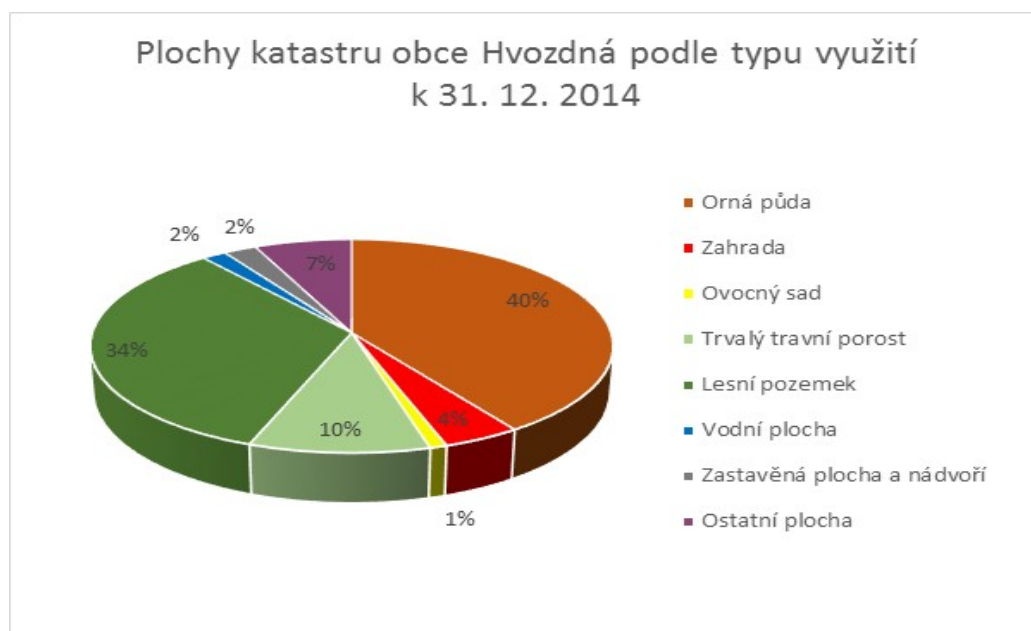
4. Základní charakteristika území

4. 1 Lokalizace, širší územní vztahy a základní údaje

Obec Hvozdná se nachází 5 kilometrů severovýchodně od krajského města Zlín na úpatí Vizovických vrchů. Obec sousedí na severozápadě s městskou částí Zlína Štípa, na severu s obcí Ostrata, na severovýchodě s Březovou, na východě se Slušovicemi a na jihovýchodě s Veselou. Na jihu a jihozápadě hraničí s městskými částmi Zlína – Klečůvkou, Lužkovicemi a Příluky. V severní části obce Osmek protínají obec dvě silnice III. třídy západovýchodně ze Štípy do Slušovic a severojižně z Ostraty do Lužkovic, která v Želechovicích nad Dřevnicí navazuje na silnici I/49 do Zlína. Dopravní spojení se Zlínem je obsluhováno pravidelnými autobusovými linkami, nejbližší vlaková zastávka je v Želechovicích nad Dřevnicí.

Katastrální výměra Hvozdné činí 735 ha, z čehož zastavěná plocha tvoří pouhá 2 % a zahrady 4 % (viz Obr. 2; ČSÚ, 2015a). Největší plochu katastru obce zaujímá orná půda (40 %, zejména v severozápadní a jihovýchodní části obce), nicméně značnou část tvoří také lesy (34 %, v západním, jihozápadním a východním okraji katastru obce) a trvalé travní porosty (10 %, v okolí Hvozdenského potoka a částečně na jihovýchodních a východních svazích). Většina zemědělské půdy je spravována a ZOD Delta Štípa, travní porosty jsou využívány soukromými zemědělci jako pastviny pro dobytek. V okolí Hvozdné se také nacházejí dva rybníky – severovýchodně od obce Ostrata (4 ha) a jižně od intravilánu obce Argaláška (2,5 ha), sloužící nejen jako retenční nádrže, ale i k rekreaci a rybolovu. Hvozdná se rozkládá na stupňovitém a místy členitém svahu, směrem od severního konce obce Osmek (342 m n. m.) na jižní okraj obce (302 m n. m.) klesá. Průměrná nadmořská výška obce je 333 m n. m (ČSÚ, 2015a).

K 31. 12. 2014 žilo v obci 1249 obyvatel. Ačkoli průměrný věk občanů je rovných 40 let, v obci žije více dětí do 15 let než seniorů 65 let a více (ČSÚ, 2015a). Vzhledem k poloze obce je Hvozdná vázaná na krajské město, mnoho obyvatel podle SLBD 2011 vyjíždí za prací do Zlína (66 % z 204 vyjíždějících), popřípadě do Slušovic (3 %) a dalších okolních obcí (ČSÚ, 2013). Na druhou stranu do obce se stěhují obyvatelé, Hvozdná má od roku 1998 (s výjimkou roku 2008) kladnou migrační bilanci. Nejvíce občanů, zejména z krajského města, se do obce přistěhovalo v období 2002-2005, v roce 2014 měla Hvozdná celkový přírůstek 30 obyvatel (ČSÚ, 2015b). Co se týče občanské vybavenosti, v obci se nachází obecní úřad, kostel, obchod, tři pohostinství, základní a mateřská škola, sportovní areál, dětské hřiště, knihovna, divadlo, sokolovna, hasičská zbrojnice a ordinace s lékařem pro děti i dospělé. Hvozdná byla v roce 2010 vyhlášena vesnicí roku Zlínského kraje. V současné době má obec devět bytů s pečovatelskou službou.

Obr. 1. Plochy katastru obce Hvozdná podle typu využití k 31. 12. 2004

4. 2 Přírodní podmínky

4. 2.1. Geologické a geomorfologické poměry

Téměř celý katastr obce Hvozdná je z regionálně geologického hlediska součástí východního okraje halenkovicko-zlínského synklinálního pásma, které náleží k magurské skupině příkrovů (Hrnčiarová, Mackovčín, Zvara a kol., 2010). Zlomové morfostruktury příkrovů jsou především tvořeny slinitými a jílovitými břidlicemi vsetínských vrstev zlínského souvrství, které mnohanásobně převažují nad pískovci. Celá oblast je však značně překryta různě mocnými kvarténními nánosy deluviálních (svahových) sedimentů středně až vysoce plastických jílů, které vznikly erozí a přemístěním flyšových hornin. Okolí vodních toků a jiné mělké deprese jsou zaneseny fluviálními sedimenty, které kromě deluviálních jílovitých částic obsahují také písčité a prachovité segmenty. Většina paleogenních jílovitých a slinitojílovitých břidlic byla narušena zvětráním, svrchní vrstvy plastických jílů tak vytváří téměř nepropustný povrch (Hruban, 2014).

Pro krajinný ráz jsou typické erozně-denudační tektonické kry s širokými hřbety a krátkými příčnými údolími založenými na zlomech. Místa zůstaly zachovány i zbytky obnažených povrchů (např. u pramene Korábek), četná jsou rovněž průlomová údolí, sklonově i výškově asymetrická. Na svazích vlivem nestabilního vrchovinného flyše dochází občas k sesuvným pohybům - od ploužení k menším sesuvům podél rotačních smykových ploch (Hruban, 2014).

Geomorfologicky řadíme katastrální území Hvozdné, na severu lemované Fryštáckou brázdou, do podcelku Zlínská a okrsku Mladcovská vrchovina, které spadají pod větší celek Vizovické vrchoviny (Hrnčiarová, Mackovčín, Zvara a kol., 2010). Nejvyšší bod celého území s nadmořskou výškou 359 m n. m. se nachází v blízkosti hranic katastru mezi Rozepří a Malými novinami nedaleko vrchu Amerika (367 m n. m.). Nejnižší místo katastru obce, které se nazývá Pod Hájem, leží v nadmořské výšce 255 m n. m. pod rybníkem Argaláška. Ze severu na jih tedy reliéf členitě, nicméně mírně klesá, přičemž do jeho povrchu se zaráývají údolí tří potoků. Čtvrté výraznější údolí potoka sestupuje směrem na severovýchod k rybníku Ostrata.

4. 2.2. Klimatické poměry

Obec Hvozdná a její okolí můžeme zařadit na základě Quittovy klasifikace do mírně teplých klimatických oblastí MT10 a MT9 (Hrnčiarová, Mackovčín, Zvara a kol., 2010). Průměrná roční teplota činí zhruba 7 °C, v lednu -3 - 4 °C, v červenci 17 - 18 °C. Počet letních i jasných dnů dosahuje 40 - 50 za rok, více než 140 dnů v roce je teplota vyšší než 10 °C. Co se týče množství srážek, průměrně zde ročně spadne cca 650 mm, z čehož 400 – 450 mm ve vegetačním období. Pro tuto oblast jsou charakteristické kratší, mírné a suché zimy, delší, teplá, mírně suchá až suchá léta s krátkými přechodnými obdobími (Quitt, 1971). Místní mikroklima je také ovlivněno okolní lesní vegetací, jež reguluje teplotu, vlhkost a další meteorologické činitele.

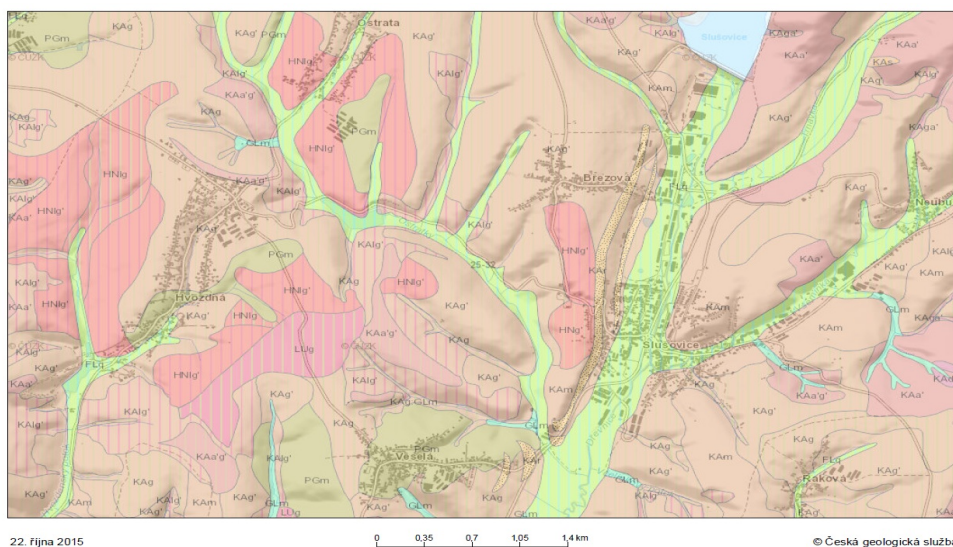
4. 2.3. Hydrologické poměry

Katastr obce Hvozdná je z větší části odvodňován Hvozdenským potokem a jeho přítoky, který se následně z pravé strany vlévá do Dřevnice, spadající do povodí Moravy. Povodí Hvozdenského potoka má vějířovitý tvar, který vyúsťuje v jižní části intravilánu do vodní nádrže Argaláška. Jedná se o průtočný rybník, který byl vybudován na začátku 50. let a naposled zrekonstruován a odbahněn v roce 2006, s významným, okolním litorálním pásmem. Nad rybníkem se nachází ještě tři malé boční nádrže. Vzhledem ke tvaru povodí a stejné délce přítoků se sčítají jejich vlny, což může při krátkodobých a intenzivních deštích způsobit bleskové povodně. Hvozdenský potok pramení na severozápad od obce, přičemž ve většině své délky koryta je obklopen poli. Při deštích pak dochází k významné erozi půd a acidifikaci tohoto toku. Nejvýznamnější levostranným přítokem je stoka, která teče kanalizací skrz intravilán obce. Také další přítoky představují mnohá rizika, proto se v současnosti buduje systém poldrů a propustků, který by měl regulovat hydrologický režim obce a jejího okolí. Druhou, plošně větší, vodní nádrží na katastru obce je Ostrata, která se nachází na severovýchod od obce. Celá hydrologická oblast Hvozdné je díky flyšovým horninám typická značně rozkolísaným, nízkým povrchovým a velmi nízkým odtokem podzemních vod a velmi nízkou retenční schopností a povrchovou propustností (Hrnčiarová, Mackovčín, Zvara a kol., 2010).

4. 2.4. Pedologické poměry

Katastrální území Hvozdné spadá do pedoregionu východomoravských horských kambizemí, s dominantními těžkými a často zamokřenými kambizeměmi, luvizeměmi a hnědozeměmi, místy pseudogleji nebo fluvizeměmi, rozložení půd tedy do značné míry odráží geologický vývoj. Půdy jsou v okolí Hvozdné převážně středně těžké až těžké jílovité, často mírně až středně skeletovité (Hrnčiarová, Mackovčín, Zvara a kol., 2010).

Z hlediska půdní typologie se v centrální části katastru nacházejí většinou modální eubazické, mezobazické a pelické kambizemě utvořené z karbonátosilikátových hornin flyše a kulmských břidlic, dále na okrajích nalezneme také luvické hnědozemě, oglejené kambizemě a luvizemě na spraších a sprašových hlínách a v údolích potoků fluvizemě, případně pseudogleje (viz Obr. 2). Většinou se jedná o nepřilíš úrodné, kyselejší půdy, které mají nižší odolnost proti acidifikaci a sklony k dočasnému zamokření nebo vysušení. Půdy v okolí obce jsou pod ochranou půdních zdrojů České republiky.

Obr. 2. Rozmístění půdních typů na katastru obce Hvozdná (zdroj: Česká geologická služba)

4.2.5 Biogeografické a krajinně ekologické poměry

Složení flóry a fauny je ovlivněno mnoha faktory – geologickou stavbou, geomorfologickou strukturou, klimatickými a hydrologickými poměry, půdním pokryvem a v neposlední řadě antropogenní činností. Území Hvozdné, které se nachází na erozně-denudační vrchovině na flyši s kambizeměmi, hnědozeměmi a luvizeměmi, náleží do zlínského bioregionu a 3. vegetačního stupně (dubovobukový). Dnešní polně-lučně-lesní krajina členitých pahorkatin a vrchovin Karpatika byla do vrcholného středověku prakticky nedotčenou divočinou, v níž přirozenou vegetaci tvořily karpatské ostřicové dubohabřiny, místy protkuté jedlovými doubravami (Hrnčiarová, Mackovčín, Zvara a kol., 2010). Tyto lesy se vyznačují bohatou biodiverzitou, přičemž ze stromů převažují duby zimní a habry, místy buky, v bylinném patře pak ostřice chlupatá, pryšec mandloňový, svízel Schultesův, hvězdnatec zubatý aj. Lesy však byly postupně vykáceny a v nižších a rovnějších polohách nahrazeny poli a loukami. V dnešní době se tak můžeme v různorodé a fragmentované kulturní krajině katastru obce setkat jak s přírodě blízkým prostředím (lesy s převahou dubů, habrů, buků a borovic), tak se zcela změněnou krajinou (sídelní zástavba nebo rozsáhlé polní monokultury).

4.3 Urbanistické a historické souvislosti

Jak napovídá název obce, Hvozdná byla založena na okraji hlubokých lesů, pravděpodobně v 11. – 13. století na místě zvaném Korábek v údolí Hvozdenského potoka. Původní vesnice byla tvořena dvorcovou zástavbou a usedlosti byly od sebe relativně vzdáleny. Obytné domy nebyly spojeny s hospodářskými stavbami v uzavřený dvůr, nýbrž byly ústředními stavbami, okolo nichž vyrůstaly další. Každá usedlost byla také obklopena ovocnými sady, neboť zpracování a sušení ovoce bylo důležitým zdrojem příjmu a nedílnou součástí valašského hospodářství. Pěstovaly se především švestky na povidla a pálenku, ale i jablka, hrušky či špendlíky. Základním stavebním materiálem bylo dřevo, díky vhodnému výběru a konstrukčnímu systému srubových trámů vydržely stavby i 200 let. Přestože se již nedochovaly stavby původní architektury, protáhlý urbanistický tvar Hvozdné, který se rozvětňuje v severní části obce, zůstal zachován (Voštová, 1996). V současnosti se v obci mísí zástavba starších cihlových domů, vil a panelových staveb z dob normalizace se soudobou suburbánní architekturou. V okolí rybníka Argaláška se také nachází řada chatařských a chalupářských stavení.

Klikatá silnice směrem na sever vede od rybníka kolem hospody, na jejímž místě stával kdysi kostelík. Opodál stojí kostel z roku 1785, zasvěcený Všem svatým. Silnice dále pokračuje kolem školy a budovy Kroužku divadelních ochotníků, v níž se odehrávají kulturní akce ve Hvozdné. Na horním konci obce se nalézá část Osmek, jejíž název je odvozen z činnosti brždění vozu prostřednictvím kmenu stromu. Na rozcestí do Ostraty, Březové a Štípy najdeme kamenný cyrilometodějský kříž jako památník minulých dob. Ještě nedávno zde ve stínu starých lip stávala kaplička. Na Osmeku byl také postaven obchod a restaurace sousedící s fotbalovým hřištěm. Obec má moderní pálenici a sídlí zde také několik soukromých podnikatelů (Březík, 1993). Funkčně se tedy jedná o venkovskou obec s propojenými zónami bydlení, rekreace a hospodářství.

Historie Hvozdné je bezprostředně spjata s panstvím hradu Lukov. Původně patřil celý kraj kolem Lukova českým králům, v průběhu vrcholného středověku byla dílčí území darována věrným šlechtickým rodům. V zemských knihách lze najít první zmínku o Hvozdné z roku 1446, kdy je obec poprvé jmenována v darovací listině pana Alberta ze Šternberka (Březík, 1993). V moravských zemských deskách byla obec Hvozdná, jako řada okolních obcí, přislíbena do dědičného vlastnictví Lackovi z Lukova a Šternberka. Kromě Šternberků se na panství vystřídal také rody pánů z Kunštátu a Nekešů z Landeka. V roce 1625 se stal majitelem panství Štěpán Šmíd z Freyhofenu, který pomáhal mnohým exulantům, mimo jiné i Janu Ámosi Komenskému. Po Šmídově smrti připadlo panství přízněnému rodu Minkwitzů z Minkwitzburgu, roku 1724 pak převzali lukovské panství Seilernové od Jana Josefa hraběte Rotala, kteří se přesídlili z lukovského hradu na romantický zámek v Lešné (Voštová, 1996).

V 17. a 18. století vrcholila na Valašsku doba salašnické a pasekářské kolonizace, nicméně škody způsobené spásáním lesních porostů způsobily změny v lesním hospodaření. Transformace valašské krajiny byla také ovlivněna důsledky třicetileté války a vpádů Tatarů, kteří zdevastovali místní populaci. Vesnice se vylidnily, pole zůstala neobdělávána. V roce 1628 navíc Hvozdnu postihl rozsáhlý požár (Voštová, 1996). Za třicetileté války tak žilo ve Hvozdné jen 28 rodin dnes už zaniklých jmen jako Šufan, Kusalík, Bělčík, Houněk aj. Ještě v roce 1667 bylo z 23 usedlostí jen deset obydlených. V té době se o správu obce starali tzv. fojtové, povětšinou majetnější sedláci s dědičnou rychtářskou hodností. Ačkoli jejich jednání podléhalo rozkazům vrchnosti, v řadě případů se fojtové stavěli na stranu poddaných (např. Ondřej Šebesta z Janovic). Ve Hvozdné byl do roku 1833 ve fojtském úřadu rod Hvozdenských, po roce 1848 se však omezil vliv těchto rychtářů. Byla zrušena vrchnostenská moc nad poddanými, čímž venkovské obce a jejich obyvatelé získali větší samostatnost a nezávislost. Vlastní obecní záležitosti vykonával tzv. fojtík, který byl již na rozdíl od fojtů zástupcem občanů. V roce 1896 byla v obci postavena nová školní budova, ve které dosud probíhá výuka na prvním stupni základní školy (Voštová, 1996).

Výraznou dějinnou událostí pro Hvozdnu byla první světová válka. V průběhu války trpěla obec nejen odvodem mužů na frontu, ale i nedostatkem potravin, který byl navíc znásoben místní neúrodou. Lidé tak byli nuceni využít každé možnosti směny a výdělku (podle tehdejších kronik se jedli i vrabci). Někteří rodáci bojovali v italském odboji, takže konec války bouřlivě oslavován. V roce 1919 byly na počest založení Československa vysázeny lípy a postaven pomník Svobody. V obci vznikly nové politické strany (Všeobecné sdružení katolického dělnictva, Strana lidová, Domovina atd.) a kulturní spolky (např. Kroužek divadelních ochotníků). V roce 1925 proběhla částečná parcelace velkostatku Lukov, přičemž Hvozdná získala les zvaný Háje. Místní bezzemci si mohli také odkoupit nové parcely orné půdy na štípském katastru. Autobusová doprava byla zajištěna od roku 1931 spojením s Želechovicemi, později byli dělníci vezeni až do Baťova Zlína a nazpět. Roku 1932 byla dokončena elektrizace a veřejné osvětlení v obci. Po začátku druhé světové války působila řada hvozdenských občanů v odbojovém hnutí (v organizacích Obrana národa, Clay Eva a další). Mezi oběti nacistického útlatku patřili také místní učitelé Václav Molák a František Krušina. Na začátku roku 1945 se do obce nastěhovalo několik stovek německých a maďarských vojáků, 6. května však byla obec osvobozena jednotkami Svobodova armádního sboru (Voštová, 1996).

Po válce došlo ke značnému přesídlování obyvatelstva, z Hvozdné se vystěhovalo 32 rodin do pohraničí (Jesenicko, Novojičínsko, Opavsko). Zásadní a tragickou změnu v hospodaření a využívání krajiny však představoval komunistický převrat a především násilná kolektivizace a intenzifikace zemědělství. Pole, louky, pastviny i lesy byly postupně znárodněny, remízky a hraniční vegetace odstraňovány a většina půdy byla sjednocena a intenzivně obdělávána, jak lze vidět na leteckých snímcích na Obr. 4. a 5. Většina obyvatel byla tlačena do práce v místním zemědělském družstvu, které vzniklo již v roce 1951. Na začátku 50. let byl ve Hvozdné postaven kravín a ustájen dobytek, nicméně v JZD pořád chyběly pracovní síly. Neefektivní systém pracovních jednotek způsobil, že snahy o kolektivizaci končily honbou za nevyrovnanou mzdovou politikou a závislostí na brigádnické práci. Na konci 60. let se podařilo živočišnou i rostlinnou výrobu stabilizovat, v roce 1973 bylo místní družstvo připojeno k JZD Družba se sídlem ve Štípe. Ovšem větší centralizace a mechanizace, scelování pozemků, rozorání cest a luk, kácení ovocných stromů (např. Sovadinova sadu) a intenzivnější chemické hnojení vedly k rozsáhlým ekologickým problémům, které se projevují dodnes zejména v případě eroze na svažitých polích (Voštová, 1996).

Po roce 1989 se JZD transformovalo na družstvo vlastníků, nyní ZOD Delta Štípa, a dále probíhaly restituční práce. V roce 2015 byly schváleny komplexní pozemkové úpravy a protierozní technická opatření – retenční nádrže, síť polních cest, záchytných příkopů, protierozních mezí a zatravněných ploch. Součástí pozemkových úprav je i rozvoj územního systému ekologické stability (ÚSES). Od konce 90. let se také rozšiřuje výstavba rodinných domů, pro něž obec vyčlenila dvě lokality. V současnosti v obci působí tyto spolky a místní sdružení: Sbor dobrovolných hasičů,

Český svaz chovatelů, Český zahrádkářský svaz, Myslivecké sdružení, Honební společenství, Turistický oddíl Partáci a v neposlední řadě TJ Sokol Hvozdna a Kroužek divadelních ochotníků. Český zahrádkářský svaz pořádá výstavy ovoce a přednášky, pečuje o ovocný sad, přičemž v místním zemědělském areálu má pronajatou pálenici. Myslivecké sdružení a honební společenství se stará o místní lesy, krmí zvěř, organizuje honitby (Voštová, 1996). Aktivním spolkem je také volné výtvarné sdružení Valašský názor, které rozvíjí kulturní činnost a valašskou lidovou tradici v obci. Sdružená se mimo jiné podílelo na vytvoření naučné stezky okolo Hvozdny. Mezi významné rodáky a umělce ovlivněné místním krajem patří malíři Josef Hvozdenký, František Nikl, Milan Geryk nebo Oldřich František Krajčík. Na obecním úřadě obce dokonce sídlí Galerie Josefa Hvozdenkého, pro kterou malíř věnoval řadu svých obrazů a medailí (Březík, 1993).

4. 4 Stav životního prostředí

Životní prostředí Hvozdny a jejího okolí vykazuje spíše pozitivní znaky, nedochází k trvalejšímu poškození lesů nebo k zásadnímu znečištění ovzduší, vod a půd. Vzhledem k dostupnosti Zlína je sice oblast Hvozdny v blízkosti území s překročením imisních limitů, nicméně na stavu ovzduší v obci se tato skutečnost příliš neprojevuje (na rozdíl od zimních inverzí). Ve Hvozdny byl také v roce 2010 zřízen sběrný dvůr, díky němuž je v obci lépe nakládáno s odpady. Bioodpad je možné zavézt do blízké kompostárny v Ostratě.

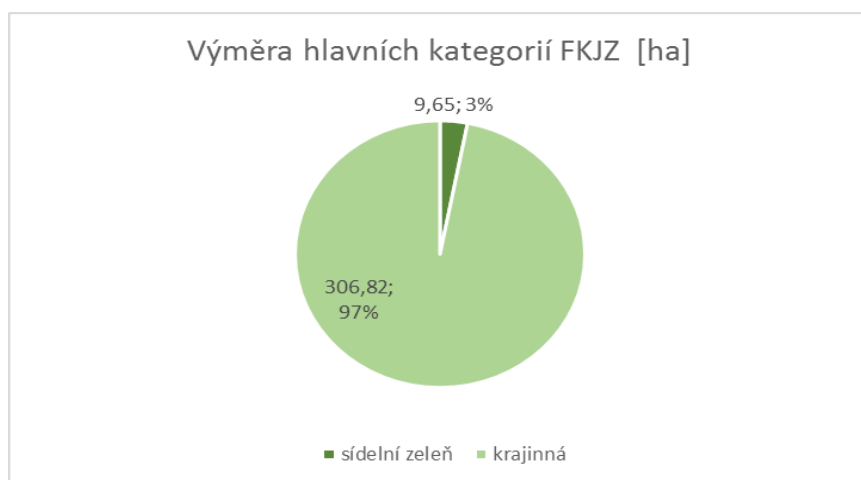
Největší riziko pro životní prostředí obce představují půdní sesuvy, eroze a znečištění půdy a vody pesticidy a chemickými hnojivy. Půdní eroze vzniká především na svazích polí působením dešťové vody a větru. Na krajích polí lze vidět, že místní zemědělci se snaží omezit vliv eroze zakládáním pásů trvalých travních porostů, nicméně dosud v nedostatečné míře. Také používání pesticidů a chemických hnojiv ohrožuje ekologickou stabilitu určitých ploch sídelní zeleně, které se nacházejí v bezprostřední blízkosti zemědělsky obdělávané půdy. S ohledem na prognózy klimatických změn a stupňující se erozi je zřejmé, že by se v daném prostředí měl zvýšit podíl trvalých travních porostů a extenzivních sadů na úkor intenzivně obdělávané půdy nebo alespoň aplikovat protierozní rozmístění a bezorební způsob setí zemědělských plodin. Vodní eroze je v současnosti řešena také budováním soustavy poldrů nad intravilánem obce a plánovanými komplexními pozemkovými úpravami.

5. Stav systému sídelní zeleně

5.1 Současný stav systému zeleně

Systém zeleně obce Hvozdna je tvořen plochami sídelní a krajinné zeleně, které byly vymezeny v mapě 1:5000 a vyhodnoceny v tabulkové části. Jednotlivé funkčně-kompoziční jednotky zeleně jsou níže vyhodnoceny a popsány.

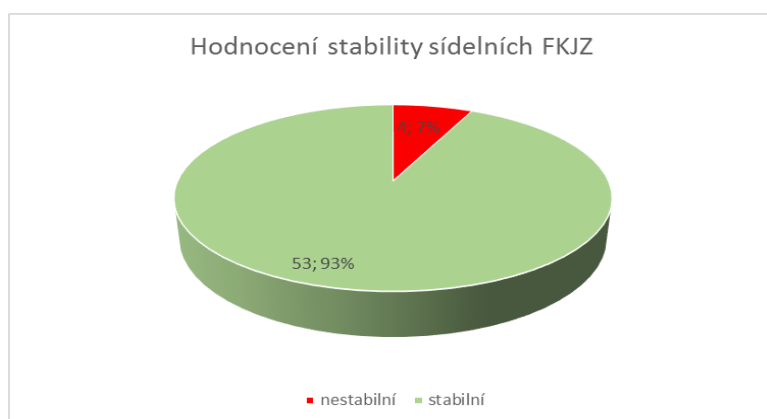
V rámci terénního šetření bylo celkově vymezeno a vyhodnoceno 160 funkčně-kompozičních jednotek zeleně, z čehož sídelní zeleň tvoří 57 a krajinná zeleň (včetně lesních klimaxových společenstev) 103 vymezených ploch. Z Obr. 5 je patrné, že téměř 97 % výměry zaujímá krajinná zeleň extravilánu, zatímco asi 3 % plochy zeleně je tvořeno sídelní zelení v intravilánu obce. Obec Hvozdna je tedy typickým příkladem obce, jejíž katastr je z větší části složen z funkčně-kompozičních jednotek krajinné zeleně, ať už se jedná o les, extenzivní staré sady, pastviny či jiné porosty mimo lesní půdní fond. Celkem zaujímá vymezená plocha zeleně v obci 316,46 ha.

Obr. 5. Výměra hlavních kategorií FKJZ na celkové ploše zeleně

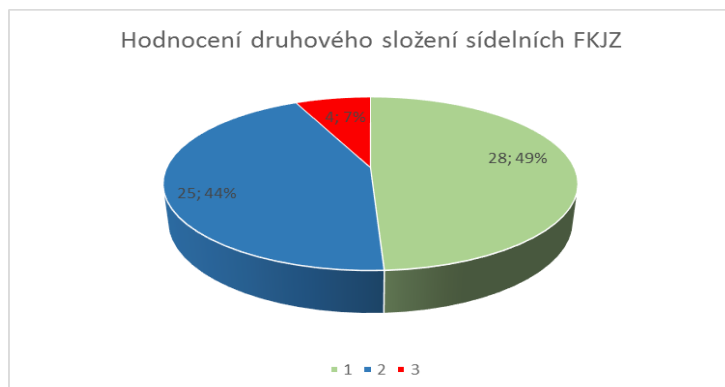
5.1.1 Hodnocení stability FKJZ

Z celkových 57 sídelních FKJZ jsou pouze 4 plochy hodnoceny jako nestabilní, tedy téměř 93 % ploch zeleně intravilánu obce patří k stabilním plochám zeleně. Mezi nestabilní plochy řadíme FKJZ, u kterých jsou navrženy změny funkčně-kompozičního typu (např. namísto proluky 250 vytvořit parkově upravené posezení), případně významný zásah do současné vegetace (např. v parčíku u kapličky – 12U změnit druhovou skladbu vegetace, popřípadě transformovat pohledovou osu).

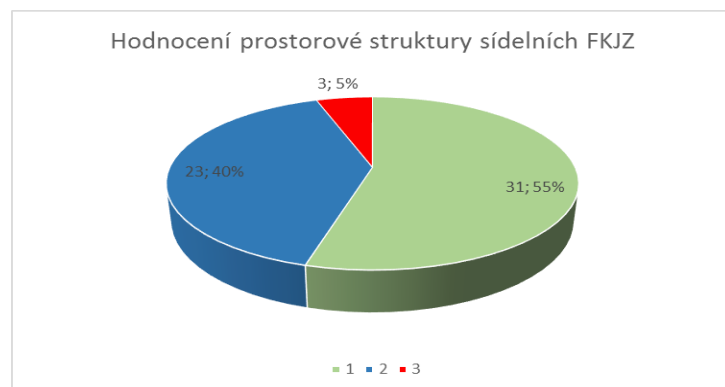
Obr. 6. Hodnocení stability sídelních FKJZ

Co se týče druhové skladby sídelní zeleně, téměř polovina ploch byla hodnocena jako vyhovující charakteru FKJZ, na druhé straně pouze 4 plochy vyžadují úplnou změnu druhové skladby vysazením původních listnatých stromů nebo vytvoření keřové clony od cesty (10ZD). V případě ploch, které byly hodnoceny známkou 2, jsou vhodné určité menší intervence, nejčastěji vysazením určité keřové bariéry nebo dalších stromů (např. 119 ZD).

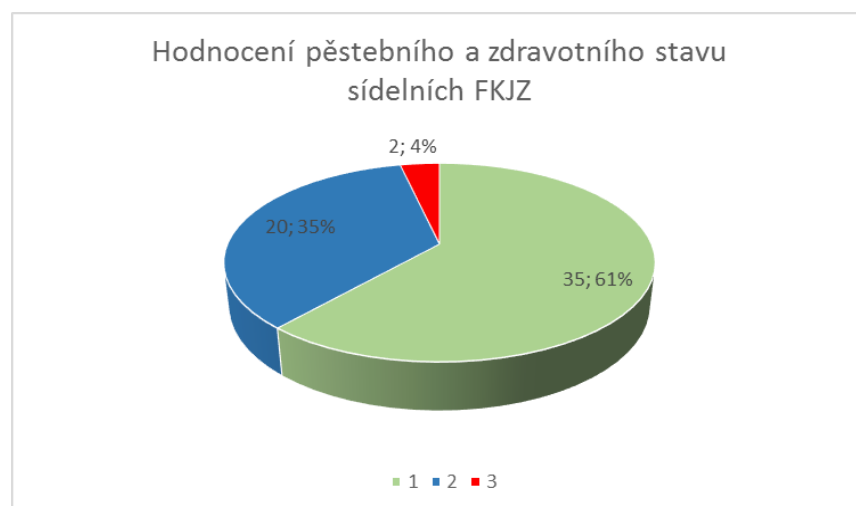
Obr. 7. Hodnocení druhového složení sídelních FKJZ

Také prostorová struktura vegetačních prvků sídelních FKJZ byla posuzována kladně. 55 % ploch obdrželo známku 1, 40 % hodnocení 2 a pouze u 3 ploch je nezbytné změnit prostorové rozložení vegetace, resp. přidat již zmiňované stromy nebo keřové clony.

Obr. 8. Hodnocení prostorové struktury sídelních FKJZ

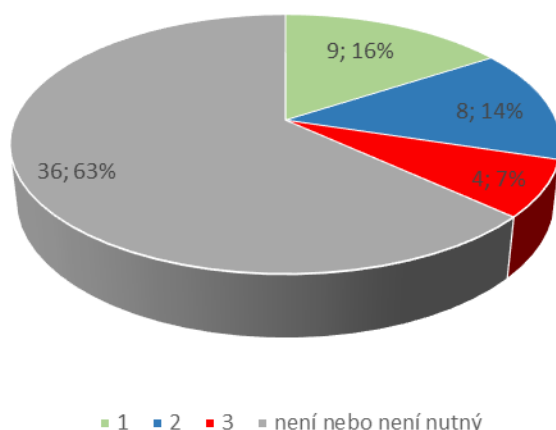
Pěstební a zdravotní stav dřevin je rovněž velmi dobrém stavu. Pouze v případě 2 ploch je potřeba většího zásahu, zasadit nové stromy a keře (již plánované nebo realizované parkové posezení v nové zástavbě 110O a 25O). Hodnocení 2 dostaly většinou plochy, kde by bylo možné přidat stromořadí či keře podél komunikací (např. 21, 22 a 23ZD) nebo částečně omladit vegetaci (např. na hřbitově 149H a u tří památných dubů 69ZV).

Obr. 9. Hodnocení pěstebního a zdravotního stavu sídelních FKJZ

Většina funkčně-kompozičních jednotek sídelní zeleně patří k plochám bez časového omezení pro veřejnost, 5 FKJZ je vyhrazených bez přístupu. Většina ploch nebyla posuzována z hlediska vybavenosti a stavu doplňků z důvodů, že se zde buď nenacházely, nebo jich není třeba (zejména v případě jednotek, u nichž zeď plní sekundární funkci). Hodnotou 3 byly hodnoceny plochy, u nichž by bylo vhodné změnit funkčně-kompoziční typ na parkovou plochu (např. prostor naproti škole 116O nebo u zastávky 144O). Některé plochy by mohly rovněž rekonstruovány novým nebo opraveným mobiliářem (např. posezení u hřiště 16ZS, u bytových domů na Osmeku 28ZB nebo na hřbitově 149H).

Hodnocení doplňků a vybavenosti sídelních FKJZ

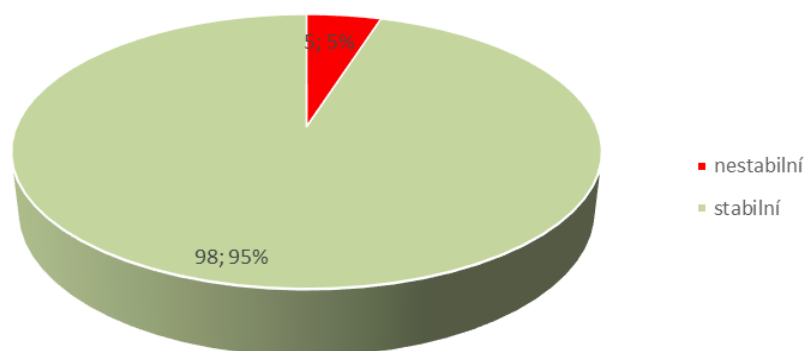

Obr. 10. Hodnocení doplňků a vybavenosti sídelních FKJZ

5.1.2 Hodnocení stability krajinných typů FKJZ

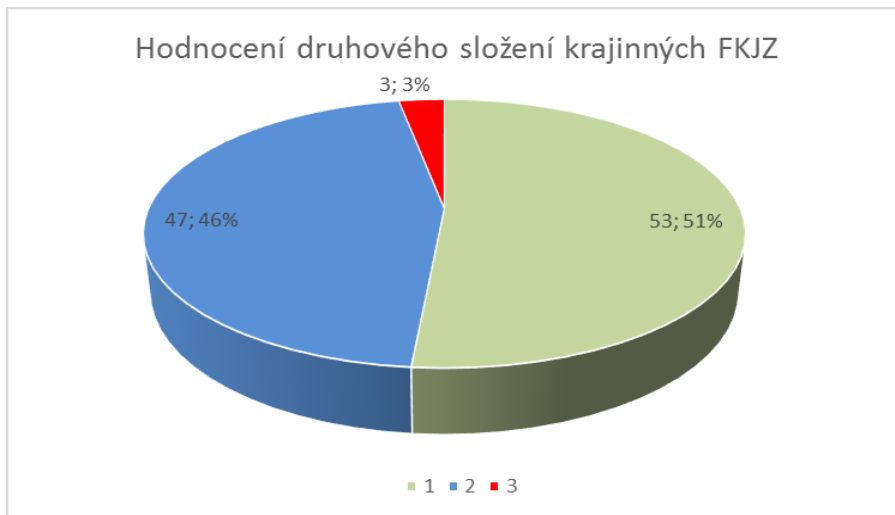
Z Obr. 11 je zřejmé, že také funkčně-kompoziční jednotky krajinné zeleně patří z drtivé většiny k ekologicky stabilním, pouhých 5 % ploch bylo vyhodnoceno jako nestabilních. Jedná se buď o polní cesty a jiné liniové prvky, které mohou být oživeny prostřednictvím výsadby stromořadí (např. 153KI, 104 KI), nebo o menší zalesněné plochy s náletovými dřevinami, které vyžadují probírku a výchovné řezy (6KM). Je třeba říci, že z ekologického hlediska nejdůležitější lesní klimaxová společenstva vykazují vysokou míru ekologické stability díky původní druhové skladbě (83KZ), ač na některé případy s vyšším výskytem smrků (96KZ).

Hodnocení stability krajinných FKJZ

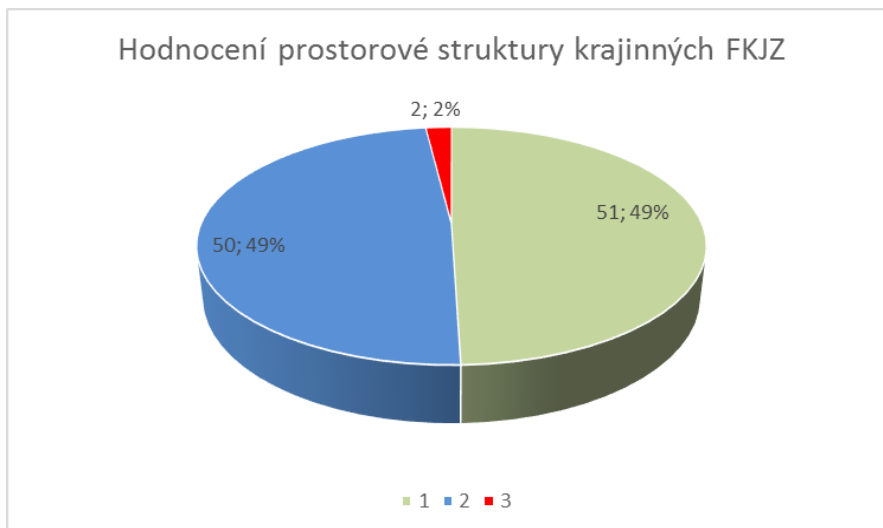
Obr. 11. Hodnocení stability krajinných FKJZ

Více než 50 % krajinných FKJZ obdrželo známku 1 při hodnocení druhové skladby, 46 % bylo hodnoceno 2. Typologicky můžeme zařadit tyto plochy k loukám a pastvinám, které nejsou příliš druhově diverzifikované (např. nedávno transformované pole na trvalé travnaté porosty – 2KY), potoční nivy a litorály, které jsou zasaženy acidifikací splavem z polí (79KV, 59KN), popřípadě vegetační plochy podél cest a ve svahu, které vyžadují zpevnění a výsadbu stromořadí, keřů nebo jiných půdopokryvných rostlin (37KE,).

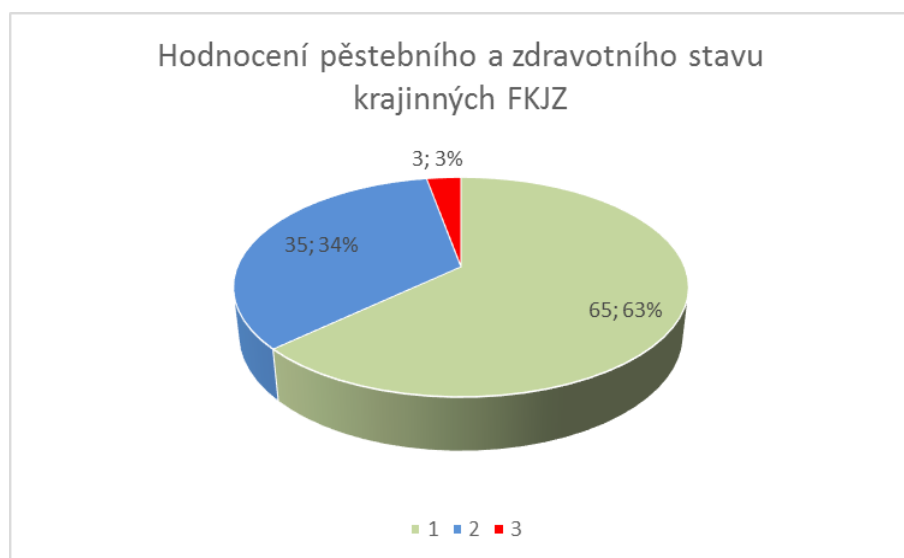
Obr. 12. Hodnocení druhového složení krajinných FKJZ

Hodnocení prostorové struktury vegetačních prvků de facto odpovídá evaluaci druhového složení. Známkou 2 byly hodnoceny také např. plochy starých extenzivních sadů, které vyžadují omlazení a novou výsadbu (61 a 63KS), rekreační plochy (Pod Argaláškou 81KR) nebo lesní školka (80KL).

Obr. 13. Hodnocení prostorové struktury krajinných FKJZ

Pěstební a zdravotní stav funkčně-kompozičních jednotek krajinné zeleně je rovněž velmi dobrý. Pouze 3 % ploch bylo hodnoceno známkou 3, 34 % dostalo 2. Některé problémy se objevují u již zmíněných ovocných dřevin starých sadů, a potočních niv a litorál, u nichž se objevují staré stromy, a travnatě-bylinných společenstev pastvin, které nevykazují přílišnou diverzitu (154KY).

Obr. 14. Hodnocení pěstebního a zdravotního stavu krajinných FKJZ

5.1.3 Hodnocení stability celého systému sídelní zeleně

Jak vyplývá z dílčího hodnocení ploch sídelní a krajinné zeleně, Hvozdná patří k venkovským obcím s vysokou hodnotou ekologické stability. Prostředí podhůří Vizovické pahorkatiny v zázemí krajského města Zlín, v němž se mísí pestrá krajina listnatých nebo smíšených lesů, sadů, luk, pastvin a polí, skýtá velkým potenciálem pro venkovský i příměstský život. I přesto lze při celkovém hodnocení systému sídelní zeleně Hvozdné vytknout určité problémy a načrtnout způsoby, jak je do budoucna řešit.

Veřejná zelená prostranství plní nejen důležitou ekologickou, ale i společenskou roli, proto každá obec by se měla snažit rozvíjet tyto plochy v obou perspektivách. Přestože v obci nalezneme prostranství, jako je dětské hřiště naproti a přímo v areálu školy naplňující obě funkce, řada ploch sídelní zeleně potřebuje určité revitalizační zásahy (např. hřbitov nebo parčík u kapličky). Na těchto i dalších místech by mohly být kupříkladu nahrazeny (cizokrajné) jehličnany původními druhy dřevin, přidány prvky mobiliáře, nebo lépe zohledněny pohledové osy a průhledy (viz další kapitola). Častým problémem příměstských obcí je absence kvalitních veřejných prostranství v nových čtvrtích, tudíž v záměru obce by měla vytvoření parkových ploch pro setkávání lidí, což ve Hvozdné postupem času vzniká. Proluky mezi domy a nová výstavba by mohly být usměrněny regulačním plánem. V obci také auta často překračují povolenou rychlost, čímž ohrožují nejen chodce, ale i místní faunu.

V rámci ekosystémového přístupu je zvláště nutné dbát na dostatečné funkční propojení sídelní a okolní krajinné zeleně. Tuto funkci plní především liniové prvky zeleně (stromořadí, živé ploty, litorály nebo potoční nivy), které však ještě nejsou ve Hvozdné v dostatečné míře a kvalitě zastoupeny. Na mnoha místech by mohla být rozšířena a prodloužena stromořadí a křoviska (s původní skladbou dřevin), nivy a litorály by mohly být zbaveny invazivních a acidofilních druhů a rozšířeny. Obrovský potenciál z historického i ekologického hlediska představují bohaté, extenzivně využívané sady starých ovocných odrůd, vytvářející pásy kolem intravilánu obce.

Zásadním problémem krajinné zeleně okolo Hvozdné jsou intenzivně využívané, polní monokultury. Nicméně objevují se snahy o zmírnění negativních dopadů zemědělství a rekultivaci, jako je zakládání lučních pásů mezi poli a lesy nebo zakládání remízků a stromořadí. Tyto intervence však zatím nejsou dostatečné, tedy difuzní přechody luk a pastvi mezi odlišnými funkčně-kompozičními jednotkami krajinné zeleně (les vs. pole) by měly být rozšířeny a diverzifikovány (viz např. Sklenička, 2003). Lesy jsou hodnoceny celkově pozitivně s převažujícími původními druhy (dub, buk, habr, bříza, borovice), na některých místech však rostou i nevhodné druhy (smrky), které by mohly být nahrazeny, i s ohledem na klimatické změny. Na mýtinách jsou pak vysazovány zejména břízy, borovice, duby a buky.

Systém sídelní zeleně jako strategický a koncepční dokument musí řešit i zásadní konflikt krajinného plánování: buď se zaměřit na produkci biomasy pomocí strukturně jednoduchých, sukcesně nezralých a ekologicky spíše nestabilních ekosystémů, nebo zacílit na ekologickou stabilitu prostřednictvím strukturně složitějších, sukcesně zralých a ekologicky stabilních, ale méně výnosných ekosystémů (Míchal, 1994). Na druhou stranu, i v případě Hvozdné, lze tento konflikt řešit koncepčním plánem, který v sobě zahrnuje využití stávajících, ale zároveň přírodě blízkých ekosystémů k rozvoji ekologické stability.

V dlouhodobém strategickém, krajinném i územním, plánu by měly být zohledněny tyto kroky:

- obnova a rozšíření stávajících liniových prvků a malých ploch krajinné zeleně (např. enkláv uvnitř pole na min. 1,5 ha – viz Sklenička, 2003),
- vytváření tzv. kompromisně využívaných ekosystémů, relativně produktivních a relativně stabilních – polokulturní pole (pěstování několika plodin zároveň, které se navzájem podporují, případně využití plevelů a dobytka – viz např. jetelové pole obilí s pastvou ovcí), extenzivní sady a jedlé lesy (staré odrůdy ovocných stromů a keřů, obklopené travnatě-bylinnými společenstvy)
- uchování a rozvoj co možná sukcesně nejvyspělejších a ekologicky nejstabilnějších ekosystémů - přírodě blízké lesní hospodářství (podrostní, výběrové, sledující přirozený ekosystém), půdoochranné zalesňování a zakládání bohatých travnato-bylinných společenstev
- funkční prostorové uspořádání jednotlivých funkčně-kompozičních jednotek, přispívajících k racionálnímu poměru mezi produktivními a stabilními ekosystémy, doplnění stávajícího systému sídelní zeleně,
- výsadba a úprava vegetace s ohledem na krajinný ráz a pohledové osy v krajině.

Poslední krok je speciálně řešen v následující kapitole v rámci vymezení rozvojových os systému zeleně.

5.2 Analýza silných a slabých stránek současného systému zeleně

Silné stránky

- Dobrá úroveň péče na významných plochách zeleně v obci
- Existence nových projektů na revitalizaci a regeneraci ploch veřejné zeleně
- Dostatek volných ploch pro další rozvoj systému sídelní zeleně
- Částečné napojení současného systému sídelní zeleně na krajinnou zeleně
- Výskyt přírodě blízkých lesů a travnato-bylinných společenstev
- Tradice pěstování starých odrůd ovocných stromů

Slabé stránky

- Absence pasportu zeleně
- Vodní a půdní eroze a acidifikace půdy
- Nedostatečně rozšířené liniové prvky
- Místy ostré přechody mezi odlišnými ekosystémy (les x pole)
- Nevhodná skladba dřevin u některých ploch (jehličnany)

6. Porovnání původního stavu s návrhem plánu společných zařízení KPÚ

Protože během přípravy studie došlo k schválení návrhu pozemkových úprav a následné aktualizaci katastru nemovitosti dle tohoto návrhu, nebylo nutné provádět porovnání původního a budoucího stavu.

7. Aktualizace rozvoje systému zeleně

7.1 Na úrovni základních ploch

Každá plocha byla v terénu zmapována a vyhodnocena dle metodiky výše. Byla určena funkčně-kompoziční jednotka krajinné a sídelní zeleně, hranice a další atributy popsané v hodnotící tabulce. Na základě těch pak bylo rozhodnuto o stabilitě či nestabilitě plochy. Hodnocení probíhalo stupnicí od 1 do 3. Pokud se u některé plochy objevovala alespoň jednou známka 3, byla plocha nejčastěji zařazena do nestabilní. Silné stránky U všech ploch, které byly vyhodnoceny jako nestabilní by bylo vhodné zlepšit jejich stav a vytvořit tak stabilní základ pro nový systém zeleně.

Návrh na změnu funkčně-kompoziční jednotky sídelní a krajinné zeleně

- 25 O (Proluka mezi Zahradní a Polní) změnit na parkově upravenou plochu s
- 30 ZP (U Hrušky) změnit na parkově upravenou plochu
- 70 O (plocha pod parkem) změnit na parkově upravenou plochu.
- 116 O (naproti škole) změnit na parkově upravenou plochu
- 144 O (U zástavky Nivka) změnit na parkově upravenou plochu

7.1.2 Návrh nových ploch s uvedením funkčně-kompoziční jednotky

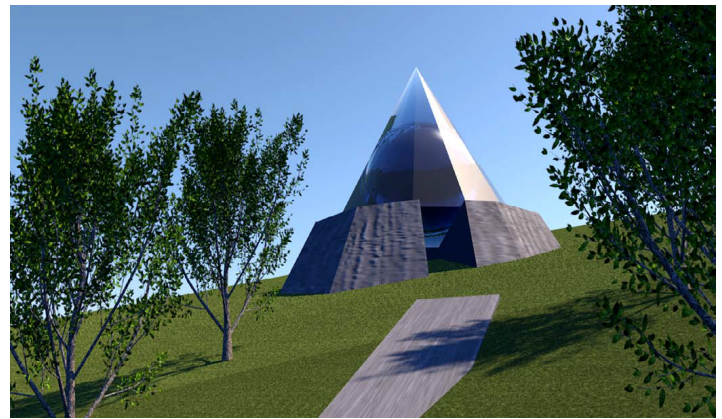
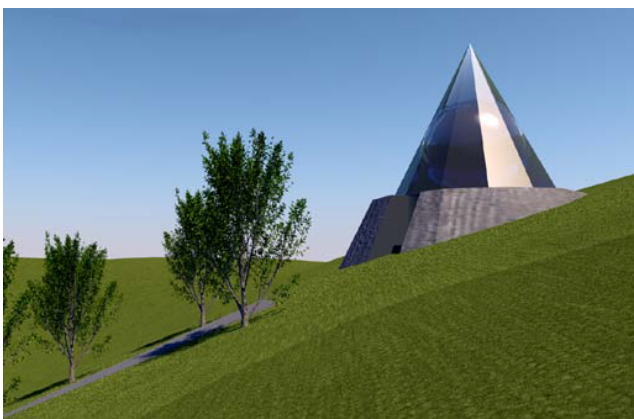
Nové plochy veřejné zeleně, které by navazovaly, na navržený systém se dají vytvořit v nezastavěném území, jedná se především o navržení stromořadí a ochranné zeleně. V mapě jsou označeny červenou křížkovanou šrafovou od čísla 200.

7.1.2.1 Plocha 200KI (Okrsek ke cti Nejsvětější Trojice)

Záměr krajinářská úpravy východní a jižní lokality obce Hvozdna se rodil mnoho let a probíhá stále, protože v této fázi velkolepého záměru je jasná pouze základní idea koncepce, kterou je zasvěcení jihovýchodní části Valašska Nejsvětější Trojici, jako základnímu principu všeho stvoření a především jako symbolu manželského života prožívaného v Trojičním tajemství.

Prvotním impulzem záměru bylo začlenit Hvozdnou do útvaru, který vymezují poutní místa Křemešník a Kuks. V samotné obci pak jde o zvýraznění dominanty jižní strany Hvozdné nad Žlebem vybudováním kaple Nejsvětější Trojice, ke které ústí poutnické cesty („Křížová“, Světla, Pohanská) zpracované v duchu manželské trojiční spirituality.

Celková koncepce tak nabývá význam duchovně poutního, kulturního a relaxačního areálu, kterým by vznikl celek, jež by přesáhl regionální význam a mohl by se stát vyhledávaným poutním místem pro manžely a rodiny žijící podle trojiční spirituality. (Trinitas, prosinec A.D. 2015)

Obr. 15. a 16. řešení kaple Nejsvětější Trojice

7.1.2.2 Plocha 201KI (Cesta k samotě)

V dnešní době částečně funkční, ale nově komplexní pozemkovou úpravou vymezená polní cesta (jako součást plánu společných zařízení). Vedle toho že komunikace zpřístupňuje okolní zemědělské pozemky, spojuje místní usedlost s obcí Hvozdná. Předpokládá se tedy budoucí obnova cesty, jejíž součástí by mělo být jedno nebo oboustranné stromořadí, které okolní rozsáhlé zemědělské pozemky fragmentuje na menší celky.

7.1.2.3 Plocha 202KI (Nad Nivkou)

Nefunkční, ale pozemkovou úpravou vymezená polní cesta. Mimo jiné na ni bude napojen přístupový chodník od plochy 200KI. Předpokládá se obnova cesty včetně stromořadí (fragmentace krajiny)

7.1.2.4 Plocha 203KI (cesta Za Humny), 210KI (cesta Druhé kopánky)

Částečně funkční a pozemkovou úpravou vymezená polní cesty. Předpokládá se obnova včetně stromořadí (fragmentace krajiny)

7.1.2.5 Plocha 204KI (Ochranná zeleň – Polní) a 212KL (Ochranná zeleň - Větrná)

Plocha nefunkční. Pás zeleně, jehož funkcí je omezení větrné eroze a vlivů zemědělské činnosti na sídlo. Po realizaci obepne v severojižním směru západní hranici intravilánu obce. Bude se jednat o výškově členité porosty zapojené zeleně.

7.1.2.6 Plocha 211U (Ochranná zeleň – Větrná)

Nová parkově upravená plocha. Snahou úpravy bude vytvořit chybějící plochu zeleně pro rekreaci obyvatel ul. Za Humny.

7.2 Na úrovni systému zeleně (Vymezení os)

Na úrovni systému zeleně řeší aktualizace systému zeleně propojení jednotlivých funkčně-kompozičních jednotek v jeden systém, který umožňuje bezproblémovou prostupnost sídla s krajinou. Zároveň by bylo vhodné využít rekreační potenciál spojovaných ploch.

V území obce Hvozdná byla vymezena hlavní rozvojová osa systému zeleně Zlín, Příluky – Pohančisko – Argalaška – Hlavní – Kusalka – Ostratka – Slušovice.

Vedlejší rozvojové osy splňují existenci ekologického, kompozičního, rekreačního nebo provozního využití (monofunkční osy). Některé z nich dokonce splňují všechny nebo alespoň dvě funkce najednou, tudíž jsou osami polyfunkčními.

Návrh opatření k dosažení plné funkčnosti hlavní osy:

Směrem od Zlína jsou navrženy následující opatření:

- **84 KR (Argalaška) využít rekreační potenciál území**
- **144 O (u zastávky Nivka) upravit v parkově upravenou plochu**
- **145 ZD (kruhový objezd) obnovit výsadbu**
- **119 ZD (parkoviště na Hlavní) doplnit o nové stromy**
- **116 O (naproti škole) – upravit v parkově upravenou plochu**
- **70 O (plocha pod parkem) – upravit v parkově upravenou plochu**
- **28 ZB (Bytovky) – prostorově uspořádat pěšimu provozu, vyměnit starý mobiliář**
- **30 ZP (U Hrušky) – upravit v parkově upravenou plochu**
- **40 KE (les v zatáčce) – odstranit skládku**
- **41 KV (niva Ostratky) – provést probírky, odclonit cestu keři**
- **44 KV (Niva Ostratky) – odstranit staré nevyužité chaty**

8. Fotodokumentace

Kostel Všech Svatých

Pohled od Žlébky

V Háji

pohled směrem od Pohančiska

Pohled na lokalitu U Hrušky

Argalaška

louka u Pohančiska

praměniště V Kopánkách

Ostratka

Na Pasekách